

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
Національний університет фізичного виховання і спорту України
Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Харківська державна академія культури

ТЕНДЕНЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА У КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції
22-24 травня 2025 року

Полтава 2025

РОЗДІЛ 4

ПИТАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА І СПОРТУ

Антоненко Е. Р.

студентка *Національного університету*
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Ціпов'яз А.Т.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри хореографії і танцювальних видів спорту
Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

СИНТЕЗ СПОРТУ І ХОРЕОГРАФІЇ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасному світі кордони між мистецтвом і спортом усе частіше стираються, відкриваючи нові горизонти для розвитку як фізичної досконалості, так і естетичної виразності. Особливо яскраво цей процес простежується в інтеграції хореографії у спортивну діяльність. Танцювальні техніки стали невід'ємною частиною підготовки спортсменів у таких видах, як художня гімнастика, фігурне катання, синхронне плавання тощо.

Метою даного дослідження є аналіз сучасних підходів до поєднання спорту і хореографії, а також виявлення перспектив подальшого розвитку цього синтезу. Такий міждисциплінарний підхід дозволяє розглядати тіло не лише як інструмент сили, але і як засіб мистецької комунікації.

Уперше спроби синтезу спорту та хореографії були зроблені у Стародавній Греції, яка залишила нам безсмертні твори в усіх галузях мистецтва. Досить згадати про слова одного з найвідоміших філософів античного світу – Платона, який сказав, що Бог дав людині дві здібності: музику і гімнастику, для темпераменту і для прихильності до мудрості, щоби

вони об'єдналися у гармонії, і слід кожну з них підтягувати і відпускати, поки вони не будуть звучати узгоджено, як цього і вимагається [1].

Довгим і суперечливим був шлях інтеграції мистецтва хореографії та різних видів спорту, пошук спільних рис, взаєморозуміння, взаємозбагачення. Більше як півстоліття боролися представники «чистого стилю» за відокремлення мистецтва від спорту, а спорту від мистецтва. Однак аналіз тенденцій розвитку кожного з них свідчить, що у сучасному світі ця інтеграція, взаємопроникнення і синтез будуть відбуватися й надалі, сприяючи появі нових напрямків мистецтва і нових видів спорту [1].

У межах концепції хореографічної підготовки в техніко-естетичних видах спорту виокремлено функції хореографічної підготовки: інтегрально-допоміжна, освітньо-виховна, змагально-еталонна, оздоровчо-рекреативна та релаксаційна, емоційно-почуттєва та видовищна, естетична, мотиваційна, самореалізаційна, проектувально-конструктивна, діяльнісно-творча, діагностично-коригувальна, психофізіологічна, гедоністична, духовна-моральна, які свідчать про поліфункціональність хореографічної підготовки, її спрямованість на формування гармонійно розвиненої особистості. У свою чергу в основу структури та змісту концепції хореографічної підготовки у техніко-естетичних видах спорту покладено й специфічні принципи хореографічної підготовки, до яких належить: принцип вербально-пластичного навчання, раннього навчання хореографії, суворості системності хореографічної підготовки, єдності хореографічної і інших видів спортивної підготовки в техніко-естетичних видах спорту [3].

Взагалі у сучасному танцювальному ландшафті особливо рельєфно проявляються тенденції до пластичності, метафоричності, довільної ритмопластики тощо, а також елементи фольклорної, побутової, спортивної, джазової та іншої танцювальної лексики. Особливим засобом виразності сучасного танцю є пластика. Саме вона задає, на думку Н. Атитанової, своєрідний пластичний мотив (інтонацію), яка, у свою чергу, «по-перше, відбирається з багатьох реальних життєвих рухів, по-друге, узагальнює і

загострює свою характерність і виразність, по-третє, організовується за законами ритму і симетрії, орнаментального візерунка, декоративного цілого». Комплекс знань про біомеханіку, фізіологічні можливості людського тіла, розвиток кінезіології часто перетворюють сучасний танець на «вільний пластичний». Так пластика поряд з новими ритмами часто стає однією з вирішальних характеристик якості виконання [4].

Проблема інтеграції спорту мистецтва не нова, однак особливе значення вона набула у теперішній час. Вчені-теоретики разом з істотною різницею між ними змогли знайти багато спільного, що змушує вирішувати питання про можливість інтеграції, синтезу, взаємопроникнення цих елементів культури для подальшого їх розвитку і взаємозбагачення. Серед численних спроб інтеграції спорту і мистецтва важливе місце займають такі, що мають на меті нівелювання різниці між ними на основі естетичного і духовного потенціалу. Так виникли нові види спорту, в яких естетична значимість має яскраво виражений характер, наприклад: художня гімнастика, синхронне плавання, фрістайл, черлідінг, естетична гімнастика та ін., які відносяться до групи техніко-естетичних.

Крім цього спроби інтеграції пов'язані з пошуком шляхів взаємозбагачення мистецтва і спорту. Підтвердженням цього з однієї сторони є використання досвіду і засобів пластичних мистецтв (хореографії) у техніко-естетичних видах спорту, а з другої, – вплив спорту на моду в одязі, зачісках, хореографічне мистецтво. Таким чином аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що інтеграція мистецтва і спорту відбувається у різних ланках сучасної культури, однак найбільше всього цей синтез помітний у хореографічному мистецтві і техніко-естетичних видах спорту, де він зрештою і викликає найбільше усього суперечностей [1].

В основі діяльності спортсменів, так само як представників різних видів мистецтв лежить естетичний початок. Однак для аналізу шляхів, що об'єднують ці два види діяльності людини, було обрано мистецтво хореографії та техніко-естетичні види спорту (художню, спортивну, естетичну гімнастику,

фігурне катання, спортивну акробатику, синхронне плавання тощо). Така назва виділених видів спорту найбільш відповідає їх сутності, оскільки свідчить про необхідність досягнення високого рівня технічної майстерності на тлі обов'язкового прояву естетичних, виразних компонентів і культури рухів. Саме в них найбільше акумулюється пріоритет у демонстрації фізичних, емоційних, технічних, музичних та інтелектуальних можливостей людини [1].

Таким чином, синтез хореографії та техніко-естетичних видів спорту демонструє унікальне поєднання мистецької виразності та фізичної досконалості. Естетичний компонент виступає не лише прикрасою, а й невіддільною складовою загального результату – формуючи культуру руху, емоційне наповнення та сценічну подачу спортсмена. Саме в таких видах спорту, як художня гімнастика, фігурне катання чи синхронне плавання, найбільш повно розкривається потенціал людського тіла як інструмента як технічної майстерності, так і творчого самовираження. Перспективи подальшого розвитку цього напрямку криються у ще глибшій інтеграції мистецтва й спорту – в освітніх програмах, тренувальних методиках і культурній політиці в цілому.

Список використаних джерел:

1. Сосіна В.Ю. Шляхи інтеграції хореографічного мистецтва та техніко-естетичних видів. – Львів 2018. – № 3. – С. 66–70.
2. Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі : збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 6 березня 2022 р.) / за заг. ред. О.О. Болотіної. – Київ : НАКККіМ, 2022. – 168 с.
3. Тодорова В.О. Хореографічна підготовка в техніко-естетичних видах спорту (на матеріалі спортивної аеробіки) : дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.01 / Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. – Львів, 2017. – 260 с.
4. Пастухов О.А. Сучасний танець як синтез засобів мистецької виразності – 2021. – № 1(99). – С. 48–52.